

Stagiunea care s-a încheiat a cunoscut, printre felurile și multe manifestări și dezbateri, privind starea actuală și tendințele vieții și creației noastre, un moment de importanță și semnificație deosebită: Colocviul tinerilor regizori din teatrele dramatice, desfășurat la Birlad, de-a lungul a cinci zile, bogate în reprezentații scenice, schimburi de idei și de experiențe care au întrunit, sub semnul unei comune dorințe de cunoaștere și al aspirațiilor creatoare, regizori, mai ales din tinăra generație, scriitori de teatru, critici, teoreticieni ai teatrului, secretari literari. S-a putut remarca, cu acest prilej, cît de complexă este problematica construcției artistice a unui spectacol teatral, în ce măsură ea solicită personalitatea creatorului și ancorarea lui în albia comună, ideologică, politică, etică, educațională, a culturii naționale. E limpede că, în mecanismul construcției spectacolului, rolul regizorului este de însemnătate primordială. De aceea, și dezbaterile în jurul regiei, și mai ales în jurul slujitorilor tineri ai regiei noastre teatrale, au cunoscut un accent deosebit de viu. Ni s-a părut, de aceea, că mărturisirile și punctele de vedere exprimate la acest coloeviu, și, cu deosebire, ale celor vizați, se cer supuse cunoașterii generale, în integralitatea lor. Precum se cer, eventual, prelungite de mărturisirea unor noi experiențe și unor noi aflări. De aici, inițierea rubricii de față, închinată problemelor regiei și experiențelor regizorale. Publicînd cîteva din expunerile revăzute ale tinerilor regizori, ea și unele puncte de vedere adiacente, nădăjduim că tribuna regizorului va avea șansa să găzduiască, în mod continuu, prezența și mărturia la obiect a creatorilor de spectacole.

■ ALEXA VISARION

Dinamica noastră socială

Ce înseamnă un regizor? Nu știu. Deocamdată, încerc să înțeleg ce spun alții despre această funcție. Ader la afirmația că regizorul este un gînditor al spectacolului, adică, omul care, conștient, trezește opera și actorul la viață. Cred că regia este o funcție temporară, care va dispărea, la un moment dat, atunci cînd actorii, principalii creatori ai reprezentației, vor deveni disponibili să transmită fără intermediari un mesaj teatral obiectiv. Dar mai e mult pînă atunci. Funcția comunitară a teatrului va domina din nou atunci cînd actorii vor dori întîi să semnifice ceva, să nască gin-

dire, și nu să joace doar sentimente și stări. Regizorul este ideologul spectacolului, cel ce determină finalitatea și eficiența reprezentației; el elaborează un limbaj specific, ce nu transmite doar informațiile piesei, ci dispune de resurse proprii de comunicare. Principalul argument al demonstrației regizorale trebuie să fie ființa vie a actorului. Regia nu se poate defini teoretic decît în termeni generali. În particular, concret, regia înseamnă omul — Regizorul — de fiecare dată altcineva și mereu cu aceleași întrebări.

Am montat cîteva spectacole, pe care le iubesc foarte mult și care au căpătat investiția de teatru politic. Să mă destăinui. Teatrul politic înseamnă, pentru mine, șansa unei revelații. Într-o uzină de aluminiu, la Slatina, oraș pe malul Olteului, am montat piesa cea mai contemporană, ca problematică, a dramaturgiei noastre — *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici —, o amplă dezbateră asupra responsabilității omului-conducător politic, a activistului de partid, o relatare adevărată a mișcării noastre ideologice într-o anumită etapă. Am încercat ca această piesă să prindă viață alături de sudoarea muncitorilor, alături de mașinile și de oamenii ce lucrează la ele, alături de zgomotul muncii și împreună cu acestea.

Pledoarie pentru atelier

Era o lucrare colectivă ce implica, fizic și psihic, destinul întregii colectivități participante. În ce scop? Pentru a implica viața reală în dezbaterile politice, pentru a pătrunde direct în zonele de emoționalitate ale publicului. Spectacolul se năștea nu pe scena improvizată, ci între noi și ei, între atitudinea noastră și receptivitatea lor imediată. Timpul era chestionat de ciclul productiv, iar spațiul de joc se modifica în funcție de munca efectivă a acestui public, cuprins de muncă și, concomitent, de gândire. A fost o experiență substanțială pentru noi această simultaneitate a muncii și a politicii, a responsabilității și a analizei problematice. Modul de comunicare politic își asumă omul și societatea ca obiect de studiu. Comentariul critic descifrează realitatea în vederea dinamizării ei. Lumea devine, pentru spectator-participant, fluidă, disponibilă, nouă și, pentru a se contura, îi prinde colaborarea.

Teatrul politic educă libertatea individului de a chestiona ordinea instaurată. Spectacolul politic insistă asupra necesității de a modela intelectual, pentru ca asistența să fie autoarea propriului răspuns, care conduce, inevitabil, la angajarea în istorie și societate. Scena propune, sala rezolvă. Scena indică, sala revendică.

Școala de care depinde spectacolul românesc în diversitatea formelor sale de expresie este cea a dramaturgiei originale. Marii noștri scriitori, de la Caragiale la Camil Petrescu, de la Horia Lovinescu la D. R. Popescu și Marin Sorescu, sînt stimulii principali ai artei interpretative românești. Avem artiști responsabili de soarta culturii naționale, oameni care au realizat opere profunde despre noi, cei de aici, care stăpînim prezentul prin trecutul și viitorul acestui neam străvechi și pașnic. Teatrul nostru înseamnă, în primul rînd, realitatea noastră, pulsul nostru social, omul zilelor noastre și problemele lui, aportul la viața și conflictele întregii umanități.

Pretutindeni — deci, în mod concret, și la noi — este nevoie de teatru ca sursă de energie și curaj, de un teatru care hrănește omul și care îi dă forță și poftă să acționeze. Dramaturgia românească clasică și contemporană oferă izvoare ispititoare pentru spectacolul românesc, și trebuie menționat faptul că cele mai importante reprezentări teatrale ale ultimilor ani se datoresc și substanțialității pieselor românești care s-au materializat scenic în creație versuim regizorale.

Dar, cîte nu mai avem de făcut pentru a dezbate în teatru marile însemne ale prezentului! Răspundem de formarea și educarea conștiințelor și, de aceea, esențialul și semnificativul trebuie să devină obiectul discursului scenic.

Dar, uneori, uităm, uneori...

Dacă putem afirma că regizorul este și el un creator, *atelierul de creație* ni se impune ca o necesitate primordială a zămislirii actului teatral. Indiferent de titulatura adoptată: studio experimental, laborator, sistem, proces educațional al actorului etc., atelierul acesta este, sau ar trebui să fie, nucleul vieții teatrale a instituției, teatrului, trupei sau grupului respectiv de actori, condus de un regizor — animator, cum este denumit adesea —, un regizor capabil să impună un profil, să discearnă acele mijloace care-i definesc personalitatea, să închege un sistem coerent de exerciții pentru educația profesională și menținerea în formă a actorului.

Toți marii creatori, animatori, deschizători de drumuri, inițiatori de curente ale artei spectacolului, au început prin a-și perfecționa metodele de lucru în studiouri-ateliere, experimentînd, studiînd, improvizînd, alcătuiînd sisteme care au devenit, la rîndu-le, apoi, sisteme sclerizate, osificate, mumificate sau denaturate de epigoni (ca în cazurile Stanislavski, Brecht, Grotowski), dar sisteme care au hrănit, atîta timp cît au fost vii, sau cu ceea ce a rămas viu în ele, teatrul contemporan, uriașul, balaurul cu o mie de capete, mitic, de neînvins, căruia, dacă i se taie un cap (cum se mai întîmplă uneori) răsăr șapte în locuri.

Un regizor-creator este acela care și-a definit întîi rostul primordial, care și-a propus să exploreze materialul dat spre studiu: *omul* — omul, în toate dimensiunile lui. Apoi, să-l fixeze, în raporturile lui cu universul infinit (univers misterios, enigmatic, deschis oricărei explorări spațiale și temporale) și în raporturile lui cu societatea, cu *mediul înconjurător*, raport istoric, social și politic, raport subiectiv și obiectiv. În al treilea rînd, să-i tatoneze cunoașterea de sine, să aibă curajul de a explora zonele abisale, de a trece dincolo de contururi ferme, de a pluti în ceturile fără margine ale vieții și ale morții, deopotrivă. Un asemenea creator își are limbajul său, sistemul său de comunicare cu lumea, izvorît din propri-